

บทสรุปและเสนอแนะ

5.1. บทสรุป

จากการศึกษาทั้งหมดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในบทข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ คือเรื่องขอบเขตภยันตรายในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในการใช้กำลังชั้นรุนแรงถึงตายกรณีวิสามัญฆาตกรรมภายใต้กฎหมายไทยไม่ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะแต่อย่างใด เมื่อเกิดเหตุวิสามัญฆาตกรรมขึ้น การดำเนินการเพื่อการพิสูจน์ความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่กรณีวิสามัญฆาตกรรมเป็นไปตามบทบัญญัติเรื่องการป้องกันโดยชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เป็นบทบัญญัติสำหรับประชาชนทุกคนในสถานการณ์โดยทั่วไป ซึ่งขอบเขตของภยันตรายตามมาตรา 68 กำหนดยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในอันที่จะให้ความคุ้มครองเจ้าพนักงานตำรวจแต่อย่างใด

วิสามัญฆาตกรรม เป็นคำที่ถูกใช้ครั้งแรกในพระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ซึ่งแท้จริงแล้วกฎหมายใช้คำว่าวิสามัญอันเป็นฆาตกรรม กฎหมายให้คำจำกัดความว่า หมายถึงกรณีและผู้ตายด้วยเจ้าพนักงานฆ่าตายขณะปฏิบัติหน้าที่ ตัวอย่างเช่นเจ้าพนักงานไปจับผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้ายและฆ่าผู้ต้องหานั้นตายในขณะที่ทำการจับกุม เป็นต้น อย่างไรก็ตามที่น่าสังเกตว่ากฎหมายปัจจุบันและกฎหมายอาญาไม่ได้กล่าวถึงกรณีเหตุวิสามัญฆาตกรรมแต่อย่างใด คงมีปรากฏแต่ความในมาตรา 143 วรรคท้าย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า “ในคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายหรือตายในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่...” จึงเป็นที่เข้าใจกันโดยตลอดว่ากรณีเช่นนี้คือเหตุการณ์วิสามัญฆาตกรรมนั่นเอง

เนื่องจากบทบัญญัติในกฎหมายไทยไม่ได้กล่าวถึงกรณีวิสามัญฆาตกรรมไว้โดยตรงว่าได้แก่กรณีใด และมีองค์ประกอบอย่างไรที่เจ้าพนักงานมีอำนาจทำให้ผู้ร้ายหรือผู้ต้องสงสัยถึงแก่ความตายขณะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายได้ แต่จากแนวคิดและแนวคำพิพากษาต่างก็ได้ยอมรับกันว่าแม้เป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ราชการก็ตาม เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจสามารถที่จะใช้กำลังใด ๆ ได้เฉพาะกรณีที่เป็นการป้องกันตัวตามหลักการป้องกัน

ทั่วไป ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เท่านั้น หลักเกณฑ์ตามมาตรา 68 มีสาระสำคัญตามที่
เสนอในบทที่ 2 ดังนี้

1. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย
2. ภัยอันตรายนั้นเป็นภัยอันตรายอันใกล้จะถึง
3. เป็นการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองหรือของผู้อื่น ให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น
4. ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ

แนวคิดเรื่องการป้องกันโดยชอบนี้ได้เป็นหลักการที่มีมาช้านานในนานาประเทศ ไม่เพียงแต่ประเทศไทยที่กำหนดแนวทางในลักษณะดังกล่าว ตัวอย่างศึกษาเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีแนวทางกฎหมายที่เป็นรูปแบบคล้ายกันคือมุ่งการกระทำใด ๆ ก็ตามที่จำเป็นเพื่อป้องกันภัยอันตรายอันจะเกิดขึ้นกับผู้ป้องกันถึงชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้ แม้จะแตกต่างกันในรายละเอียดของบทบัญญัติบ้างก็ตาม ปัญหาก็คือองค์ประกอบเกี่ยวกับภัยอันตรายอันใกล้จะถึง (Imminent Danger) ภัยอันตรายที่เกิดอันจะอ้างสิทธิป้องกันได้นั้นจะต้องเป็นภัยอันตรายอันใกล้จะถึง แต่ไม่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายว่าอย่างไรคือภัยอันตรายอันใกล้จะถึงสำหรับประชาชนทั่วไปและสำหรับเจ้าพนักงานขณะปฏิบัติหน้าที่ มีแต่เพียงแนวคำพิพากษาฎีกาที่วางบรรทัดฐานไว้เป็นกรณี เช่นสภาพความพร้อมของปืนขณะจะยิง เป็นต้น เป็นการกำหนดจากหลักการที่วิญญูชนทั่วไปพึงต้องกระทำเพื่อรักษาความปลอดภัยของชีวิตตนเองขณะเกิดเหตุร้าย แต่กรณีเจ้าพนักงานบ้านเมืองฝ่ายปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานตำรวจ ภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐและสังคมทำให้มีความเสี่ยงและมีโอกาสที่จะเผชิญกับภัยอันตรายที่ร้ายแรงแตกต่างจากประชาชนทั่วไป ภัยอันตรายที่แท้จริงที่เจ้าพนักงานต้องประสบนั้นมีความร้ายแรงยิ่งกว่าและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แม้แต่ครั้งแรกจะไม่ใช้สิ่งที่เกิดแก่ตนเองก็ตามเจ้าพนักงานต้องตัดสินใจแก้ไขสถานการณ์ร้ายแรงอย่างรวดเร็ว บางครั้งการใช้กำลังหรือกำลังรุนแรงถึงตายหรืออาวุธใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาวุธปืนในการจัดการกับสถานการณ์นั้นซึ่งเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายเข้ากรณีการกระทำวิสามัญฆาตกรรม แต่บางครั้งสถานการณ์ของเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เป็นไปตามข้อกำหนดเรื่องการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 68 ปัญหาที่อาจเกิดตามมาคือการสร้างสถานการณ์หรือการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าพนักงานเพื่อให้คดีเป็นรูปแบบของการป้องกันตัวโดยชอบ หรือเนื่องจากการขาดกฎหมายรับรองอำนาจทำให้เจ้าพนักงานเกิดความลังเลที่จะใช้กำลังรุนแรงผลก็คือเจ้าพนักงานตำรวจอาจถูกทำร้ายหรือถึงแก่ชีวิตได้เพราะ

ภยันตรายตามความเป็นจริงที่เจ้าพนักงานตำรวจต้องเผชิญร้ายแรงกว่าภยันตรายตามที่กฎหมายอาญามาตรา 68 กำหนด กรณีปัญหาต่าง ๆ ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.3 (บทที่ 2)

กรณีดังกล่าวจึงเกิดข้อพิจารณาว่าควรได้มีการกำหนดขอบเขตแห่งภยันตรายเป็นกรณีเฉพาะเจ้าพนักงานตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ให้ชัดเจนดังเช่นในต่างประเทศหรือไม่ หลักเกณฑ์ที่ว่านี้ก็คือหลักการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย (Use of Deadly Force) หลักเกณฑ์เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่ได้รับการยอมรับให้มีการพิสูจน์การใช้กำลังใด ๆ เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมเป็นการสมควรเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายสำเร็จลุล่วงลงในขณะที่ป้องกันสิทธิในชีวิตของเจ้าพนักงาน จากการศึกษพบว่าหลักกฎหมายการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย (Use of Deadly Force) มีปรากฏในหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา นับได้ว่าเป็นต้นแบบการบัญญัติถ้อยคำนี้ โดยรัฐธรรมนูญของมลรัฐต่าง ๆ เปิดโอกาสให้พนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายเพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัยในความผิดทางอาญาได้ตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ภายใต้กฎหมายอาญารัฐและกฎเกณฑ์นโยบายการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย

การใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย (Use of Deadly Force) สรุปได้ว่าหมายถึงระดับของการใช้กำลังใด ๆ ก็ตามโดยเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งอาจเป็นสาเหตุของการตายหรือการบาดเจ็บทางกายอย่างรุนแรง เจ้าพนักงานรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายอาจใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายได้เพียงเมื่อมีความจำเป็น นั่นก็คือเมื่อพนักงานมีเหตุอันควรเชื่อหรือเชื่ออย่างมีเหตุผลว่าเหตุการณ์ที่กำลังเผชิญนั้นอาจก่อให้เกิดภยันตรายใกล้จะถึงต่อชีวิตหรือการบาดเจ็บสาหัสต่อเจ้าพนักงานนั่นเองและต่อบุคคลอื่น โดยศาลได้ตีความคำว่า “ภยันตราย” (Dangerousness) กว้างกว่าขอบเขตการป้องกันของประชาชนทั่วไปคือกรณีที่เจ้าพนักงานถูกคุกคาม ช่มชู้ด้วยอาวุธหรือมีเหตุใด ๆ อันควรเชื่อได้ว่าผู้ก่อเหตุอาจจะก่อให้เกิดอาชญากรรมที่เป็นผลร้ายได้ แม้เพียงผู้กระทำความผิดมีอาวุธติดตัวและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งในการจับกุมของเจ้าพนักงาน หรือการที่ผู้กระทำความผิดอยู่ในสภาพที่ได้เปรียบเจ้าพนักงานเช่นอยู่ในบริเวณที่มีที่กำบังขณะที่มีอาวุธ เท่านั้นถือได้แล้วว่ามีภยันตรายเกิดขึ้น เจ้าพนักงานสามารถใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายได้ตามกฎหมาย

แนวทางเรื่องการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย (Use of Deadly Force) ได้ถูกนำไปบัญญัติใช้แตกต่างกันไปตามรัฐและหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็กฎหมายอาญามลรัฐต่าง ๆ นโยบายตำรวจ

สืบสวนกลาง (FBI) กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง ดังรายละเอียดปรากฏในบทที่ 3 แต่อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์ที่เป็นพื้นฐานความคิดและการประยุกต์ใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐเพื่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองและสร้างระเบียบในสังคม ขณะเดียวกันก็รับรองสิทธิการใช้อำนาจเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่และสิทธิความปลอดภัยในชีวิตของเจ้าพนักงาน เหล่านี้ต่างได้อิงอยู่บนขอบเขตภายใต้แนวคิดเดียวกันดังจะสรุปหลักโดยรวมของกรณีที่เกี่ยวข้องว่าเป็นภัยอันตรายอันเป็นขอบเขตการใช้อำนาจขั้นรุนแรงถึงตายได้ คือ:

1. เจ้าพนักงานขณะปฏิบัติหน้าที่จะใช้อำนาจขั้นรุนแรงถึงตายได้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป้าหมายของการใช้อำนาจนั้นก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัสต่อเจ้าพนักงานและต่อบุคคลอื่น

2. เจ้าพนักงานขณะปฏิบัติหน้าที่จะใช้อำนาจขั้นรุนแรงถึงตายได้กับเป้าหมาย หรือผู้กระทำความผิดขณะหลบหนีการจับกุม เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า:

ก. เป้าหมายได้ก่ออาชญากรรมที่ทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือตาย หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และ

ข. เป้าหมายที่กำลังหลบหนีจากเหตุการณ์กระทำความผิดหรือจากที่คุมขังโดยอำนาจเจ้าพนักงาน ก่อหรือจะก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัสหรือตายต่อชีวิตเจ้าพนักงานและบุคคลอื่น

ค. เป้าหมายเป็นผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีการจับกุมหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าพนักงานโดยมีอาวุธร้ายแรงขณะหลบหนี

ง. เป้าหมายได้ใช้หรือขู่ว่าจะใช้อาวุธร้ายแรงขณะที่เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่

3. ถ้าสามารถกระทำได้ในสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ขณะนั้น เจ้าพนักงานต้องเตือนด้วยวาจาเพื่อให้เป้าหมายยอมจำนนและยุติการการก่อกองอันตรายก่อนตัดสินใจใช้อำนาจขั้นรุนแรงถึงตาย

4. ห้ามมิให้มีการยิงเตือนไม่ว่ากรณีใด ๆ

5. การยิงไปยังพาหนะขณะเคลื่อนที่เพื่อหยุดพาหนะอาจยิงได้ที่ผู้ควบคุมพาหนะโดยตรงแต่ต้องปรากฏเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป้าหมายนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณะหรือต่อเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงของสาธารณะชนเป็นสำคัญ

6. เจ้าพนักงานขณะปฏิบัติหน้าที่จะใช้อำนาจขั้นรุนแรงถึงตายได้เฉพาะเมื่อไม่มีวิธีการอื่นใดจัดการกับสถานการณ์และเป้าหมายผู้กระทำความผิดเท่านั้น หากมีทางเลือกที่

ปลอดภัยกว่าหรือมีองค์ประกอบที่เจ้าพนักงานอยู่ในสถานะได้เปรียบที่จะจัดการกับสถานการณ์ได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้กำลัง เช่นเจ้าพนักงานอยู่ในที่กำบัง ก็ไม่สามารถให้กำลังชั้นรุนแรงถึงตายได้ เป็นต้น

7. บทบัญญัติการใช้กำลังชั้นรุนแรงถึงตายใช้พิสูจน์ได้สำหรับเจ้าพนักงานรักษากฎหมายขณะปฏิบัติหน้าที่และขยายถึงผู้ที่ให้การช่วยเหลือเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

แม้ว่าจะได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กำลังชั้นรุนแรงถึงตายอย่างกว้างขวางครอบคลุมทุกประเด็นและใช้ในทุกหน่วยงานก็ตาม ปัญหาที่ยังคงเกิดขึ้นสร้างความสับสนและไม่มั่นใจทั้งต่อประชาชนและต่อหน่วยงานก็ยังคงปรากฏอยู่ให้เป็นข้อวิจารณ์ไม่น้อย การใช้กำลังชั้นรุนแรงถึงตายโดยมิชอบสร้างปัญหาและความเสียหายต่อหน่วยงานและสังคมเป็นอย่างมาก กระทบกระเทือนสิทธิชอบประชาชนผู้บริโภค ที่สำคัญคือกระทบโดยตรงต่อตัวเจ้าพนักงานที่ใช้กำลังนั้นทั้งทางสังคม จิตใจและทางกฎหมาย ด้วยเหตุนี้สิ่งสำคัญที่รัฐไม่ได้มองข้าม แต่ตรงกันข้ามคือได้ให้ความสนใจและดูแลเป็นพิเศษเพื่อให้การใช้อำนาจนั้นเป็นไปโดยชอบตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรณีดังกล่าวก็คือการดำเนินการเพื่อควบคุมการใช้กำลังชั้นรุนแรงถึงตาย และการกำหนดความรับผิดชอบกรณีฝ่าฝืนกฎหมายเรื่องการใช้กำลังชั้นรุนแรงถึงตาย ดังรายละเอียดในหัวข้อที่ 3.5

ในส่วนของ การดำเนินการเพื่อควบคุมการใช้กำลังชั้นรุนแรงถึงตายในประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งการทำงานออกเป็นสองส่วนเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงถึงกันคือ การดำเนินการในระดับประเทศด้วยความร่วมมือของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดาร่วมกับ FBI และการดำเนินการในระดับมลรัฐสำหรับส่วนย่อยของกรมตำรวจมลรัฐและหน่วยงานตำรวจของรัฐ จากการศึกษาใน 3.5.1 และ 3.5.2 พบว่าประเด็นหลักของการดำเนินการเพื่อควบคุมจะเน้นที่ความสม่ำเสมอของการฝึกอบรมเจ้าพนักงานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยเน้นการสร้างสถานการณ์เหมือนจริงเพื่อให้พนักงานตำรวจได้ฝึกทักษะการแก้ไขสถานการณ์และความแม่นยำในการใช้กำลัง ตลอดจนการใช้ดุลพินิจตัดสินใจเพื่อยุติความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสาธารณะและต่อชีวิตของตนเองได้ดียิ่งขึ้น เพราะทุกวันนี้ในการปฏิบัติหน้าที่จริงบางครั้งหรือหลายครั้งที่เจ้าพนักงานไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าเผชิญกับสถานการณ์เนื่องมาจากความกลัวเพราะไม่คุ้นเคยกับสภาพความกดดันในสถานการณ์ร้ายแรงและอาวุธร้ายแรงทำให้เกิดการใช้กำลังรุนแรงถึงตายโดยไม่จำเป็นบ่อยครั้ง นอกจากนั้นการฝึกปฏิบัติจริงช่วยให้เจ้าพนักงานคุ้นเคยและรู้จักควบคุมการใช้

อาวุธปืนและอาวุธร้ายแรงในการปฏิบัติหน้าที่ และการดำเนินการนี้ขยายขอบเขตพิจารณาถึงองค์ประกอบและมาตรการเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงนโยบายและควบคุมการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย ซึ่งได้แก่

- การจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ฝึกอบรมโดยตรง
- การสร้างค่านิยมในการทำงานของตำรวจต่อสังคมและประชาชนอย่างถูกต้อง
- บทบาทของหน่วยงานและผู้บังคับบัญชาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติหน้าที่
- การกำหนดรูปแบบเอกสารสำหรับการเขียนรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรทุกครั้งที่มีการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายเกิดขึ้นไม่ว่าจะเกิดการตายหรือไม่
- การเลือกและรับเจ้าพนักงานใหม่รวมถึงเจ้าพนักงานเก่าที่จะกลับเข้ามาทำงานในหน้าที่เดิมหลังจากหยุดพักไปทั้งนี้เพื่อพิจารณาความพร้อมในทักษะต่าง ๆ

กรณีความรับผิด ตามที่ได้ศึกษาในบทที่ 4 แม้ไม่มีกฎหมายกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรว่ากรณีการใช้กำลังขั้นรุนแรงที่มีขอบลักษณะใดต้องรับผิดอย่างไร แต่ในทางปฏิบัติที่ปรากฏจำแนกความรับผิดเป็นสองกรณีทั้งทางแพ่ง (ละเมิดก่อให้เกิดความเสียหาย) และทางอาญา (เจตนาฆ่าผู้อื่นหรือประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย) สำหรับการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายเกินความจำเป็นคือไม่เป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานและกฎหมายของรัฐที่ให้อำนาจและสำหรับการสร้างความจำเป็นในการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายคือกรณีเจ้าหน้าที่ประมาทจนเป็นเหตุให้เกิดการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย ตามรายละเอียดในบทที่ 4 (4.1 และ 4.2) ซึ่งไม่ว่ากรณีใดหากพิสูจน์ได้ว่าการใช้กำลังนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายเจ้าพนักงานที่ทำวิสามัญฆาตกรรมโดยการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายต้องรับผิดตามกฎหมายไม่ทางแพ่งก็ทางอาญาหรือทั้งสองทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและสถานการณ์

5.2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลกฎหมายและนโยบายตลอดจนหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายโดยเจ้าพนักงานรักษากฎหมายในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานตำรวจ วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยกรณีวิสามัญฆาตกรรม ปรากฏว่ามีแนวทางและข้อแนะอีกหลายประการที่ควรพิจารณานำมาปรับปรุงกฎหมายไทยเพื่อรับรองสิทธิการใช้กำลังในการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเผชิญสถานการณ์และภัยอันตรายตาม

ความเป็นจริงของเจ้าพนักงานตำรวจให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองความปลอดภัยของชีวิตเจ้าพนักงานนั้น ข้อเสนอบางประการได้แก่กรณีต่อไปนี้

1. ควรมีการบัญญัติกฎหมายที่ให้สิทธิและรับรองสิทธิของเจ้าพนักงานในการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายใด ๆ ขณะปฏิบัติหน้าที่ โดยกำหนดองค์ประกอบของภยันตรายให้กว้างขวางและสอดคล้องเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่จริงของเจ้าพนักงาน ที่ต้องเสี่ยงภัยตลอดเวลา อีกทั้งต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกฎหมายในการปราบปรามอาชญากรรม ทั้งนี้ข้อพิจารณาเรื่องบทบัญญัติกฎหมายอาจกำหนดออกมาเป็นพระราชบัญญัติผ่านการพิจารณาจากสภานิติบัญญัติหรือในรูปแบบกฎหมายข้อบังคับอื่น ๆ ขึ้นอยู่กับข้อพิจารณาและความเหมาะสมของสถานนะทางกฎหมาย โดยมีหลักการและเหตุผลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และคุ้มครองชีวิตของเจ้าพนักงานในขณะเดียวกันอย่างแท้จริง หลักเกณฑ์ที่ควรจะนำมาพิจารณาบัญญัติเป็นกฎหมายก็ปรากฏดังเช่น 7 ประการที่ได้สรุปในข้อ 5.1

2. ควรได้มีการกำหนดตัวแทน หรือจัดตั้งหน่วยงานและองค์กรที่รับผิดชอบต่อการตรวจสอบ ควบคุมและดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับนโยบายการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายเช่นเดียวกับการจัดตั้ง CEOs โดยความร่วมมือของประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงความพร้อมขององค์กรและสภาพบังคับขององค์กรที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายกรณีวิสามัญฆาตกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจเป็นสำคัญ

3. ควรจัดให้มีการอบรมให้เจ้าพนักงานตำรวจทุกคนเข้าใจหลักเกณฑ์เรื่องการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายโดยถูกต้อง มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการของสิทธิในการใช้อำนาจนั้นโดยละเอียดเพื่อเป็นพื้นฐานการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย คุ้มครองสิทธิในชีวิตของประชาชนและของเจ้าพนักงาน ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งที่ขาดไม่ได้คือการจัดให้มีการฝึกปฏิบัติที่เน้นสถานการณ์เหมือนจริง และการฝึกปฏิบัติการจริงนี้ควรได้กระทำอย่างสม่ำเสมอสลับเปลี่ยนหมุนเวียนไปในแต่ละหน่วยงานตำรวจ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าพนักงานมีความคุ้นเคยต่อสถานการณ์รุนแรง เพื่อการใช้ดุลพินิจและตัดสินใจใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ

4. ในเรื่องบทลงโทษ ควรมีการพิจารณาในเรื่องการกำหนดบทลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญากรณีมีการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายโดยมิชอบ ฝ่าฝืนกฎหมายหรือสร้างสถานการณ์ ความรุนแรงจนถึงขั้นต้องใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตายโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้องเป็น

เนื้อหาเดียวกับกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กำลังชั้นรุนแรงถึงตายขณะปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน
ตำรวจ

ในทางตรงกันข้ามหากการปฏิบัติหน้าที่นั้นเป็นไปโดยชอบตามกฎหมาย หน่วยงาน
ควรได้มีมาตรการในการชดเชยและรักษาสภาพความพร้อมทางกายและทางจิตใจของเจ้า
พนักงานที่ผ่านเหตุการณ์รุนแรงนั้น

ดังนั้น เป็นที่น่าพิจารณาและควรให้ความสำคัญอย่างมากในหลักเกณฑ์เรื่องการใช้
กำลังชั้นรุนแรงถึงตายกรณีวิสามัญฆาตกรรมขณะปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจตาม
อำนาจรัฐ หรือในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83
ประกอบกับประมวลระเบียบการตำรวจเรื่องการจับ ว่าไม่ควรนำมาใช้เฉพาะกรณีการป้องกันตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 ควรพิจารณาถึงภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนและสาธารณะ
ชนตลอดทั้งความเสี่ยงภัยในชีวิตของเจ้าพนักงานตำรวจเป็นหลัก แม้จะมีใช้กรณีการป้องกันโดย
ชอบของวิญญูชนทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 ก็สามารถใช้กำลังชั้นรุนแรงถึง
ตายภายใต้หลักเกณฑ์และสถานการณ์ที่ได้นำเสนอมาทั้งหมดข้างต้นนี้ได้